

מסורת הש"ס

א) [להלנת פ"ו מ"א חולין ע"א.], ב) [ז"ל ועל דעי' מו"ט: כל"ס פ"א מ"ה ד"ה מטמא], ג) [לעיל יח:], ד) [יבמות ס"א.], ה) [במדבר ו,י] [ועי' חוס' מ"ה ע: ד"ה ואין לזי' ומוס' יבמות ס"א. ד"ה ואין ומוס' ע"ו ג. ד"ה להניס ומוס' סנהדרין נט. ד"ה אלא ומוס' ב"ק לח. ד"ה אלא], ו) [ועי' בתוס' ברכות יט: ד"ה מלגלג וכתב' קנב: ד"ה עד שיסתם ונקטוסה כג. ד"ה ולא וכתבנות ד: ד"ה עד וכתב'הדין מז: ד"ה משוםחוס], ח) [ז"ל כפ"ב,

תורה אור השלם

1. וְלָקַח אֹזֶבֶד וְטָבֵל בְּיָמָיו אִישׁ שְׂחֹרֶה וְחֹזֶה עַל הָאֶהָל וְעַל כָּל הַבָּיִת וְעַל הַקִּשּׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ עַל שִׁטְחֹתָם בַּעֲבֹד אוּ בְחֻקָּל אוּ בַמָּוֶת אוּ בַקֶּבֶר: במדבר יט יח

נוסחת הריב"ן

א) כלפינו: בן צו עלם: ג] א"י מתחיל למנות מאי קאמר אי עד שיטהר בשביעי קאי: ד] מיתק בשביע: ה] משום שנאמר וקדש: ו] בשמיני: ז] אחר: ח] יאל לאחך העמים וכתנם קאי:

הגהות הב"ח

א) גבי' או בחלל וגוי' בעלם זה: ב) שם ואפי' הכי רחמנא רבייה ור"י ירחנן אמר לך לעולם: ג) רש"י ד"ה והא' אבר וכו' או בחלל למח לי אלא לאו: ד) ד"ה איצטרי לה וכו' להני' דנפק' שביעי ומעל שמיני ומני כל"ל והד"א: ה) ד"ה אכל וכו' טף אחד מהן:

גליון הש"ס

חוס' ד"ה או בקרב. כפ' בתרא דהוריות וכו' איט' מוזקק דהסמ' בלחמ' ממעטין ב' יהי' פרט לפני' הדיבור וכו"י חוס' בנדה ד"ק ע"כ:

הגהות מהר"ב
רנשבורג

א] חתני' והדופק וכו' ואלל. י"ב ע"י חו"ט ד"ה ואלל וכו': ב] תוד"ה או וכו' מיה' קשה דהכא גבי נגיעה כתיב ומודה כל"ל: ג] בא"ד גס אותן שמתו קודם. מיתב קודם מתח. וי"ב אחר. אימי ויערש: ד] בא"ד הדיבור משום דסד"א. מיתוב דסד"א מתח וי"ב דכתיב כל"ל ושקטה כזה מתיבת הכר א"מ כנע"ד כדור ודו"ק א"ה ע"י בדברי מה גוסי הכר המתחר וז"ל בחיבורו הורה גבר. דף ל' ע"ב וע"ג: ה] ח' בא"ה כי יהיה וכו' מכאן ואילן. כאן הס"ד ואח"כ מה"ד ומקשי כל"ל: ו] בא"ד מתבר' שלפני וכו' ע"אחר הדיבור ש"אחר. ג' מיתוב ש"אחר הדיבור ש"אחר מתח. וי"ב שלפני הדיבור של כל"ל וכן הוא בנדה דף ע' ע"ב בתוס' ד"ה ואין לזיב מלח וכו' אימי ויערש: ז] ד"ה ת"ש וכו' קרבן טומאה האמר. מיתב האמר מתח. וי"ב הא: ח] ד"ה וימי ספרו וכו' הקודמים וכתב בזכיר. מיתוב וכתב בזכיר מתח. וי"ב וכתב בפירוש זכיר כל"ל ור"ל שמ"אלא לפניה מפורש על זכיר שכתב. א"מ:

כהן גדול פרק שביעי נזיר

דאמר מר טומאה נוקעת ועולה. ונעשה קצר כגופו של מת עלמא והמהלך עליו אע"פ שאין נוגע אלא מאהיל טמא: ואילו גבי נגיעה **אמר רב יהודה תניא**. דעד כאן מיירי בטומאת אהל מדכתיב ביה על פני השדה ומכאן ואילן בנגיעה דהא הדר ביה קרא ואמר וכל הנוגע בעצם או בחלל או במת או בקבר: ה"ג **במה זה המחולל מן המת**. ואין עליו צשר כראוי: או בקבר אר"ל **זה קבר שלפני הדיבור**. כלומר שהעובדי כוכבים מטמאין במגע אע"פ שאין מטמאין בזהל כדמניא^[ד] קברי העובדי כוכבים אין מטמאין בזהל אלא בנגיעה וכל שהיה קודם הדיבור קודם מתן מורה בין של עובדי כוכבים בין של ישראל קרי ליה קבר בן נח וקבר העובדי כוכב"י לאחר הדיבור אִם־קודם הדיבור שאין מטמאין בזהל לפי שלא ניתנה להם תורה ומש"ה קרי ליה קבר שלפני הדיבור: והאי אבר **זה המס ומן התי שנחלל היכי דמי אי דאית צהו עלם כשעורה הא אירצו להו מהנוגע בעצם או בחלל** א) אלא לאו דאית צהו עלם כשעורה ולא צשר כראוי וקא מרבי ליה רחמנא. הילכך הואל ואיתרבי ליה ליהוי נזיר מגלה עליו: ורבי יוחנן **אמר לך לעולם דאית ציה**. עלם כשעורה ואם אינו ענין למגעו וי"חנן לעולם איבטיא להו הא דקתני עד שיטהר בשביעי קאי עד דעביד הערב שמש ומני ^אר"א היא או דילמא בשמיני קאי ומאי עד שיטהר עד שיביא קרבנותיו ומני רבנן היא תא שמע מודקתני סיפא מתחיל ומונה מיד הא רישא מאי עד שיטהר עד שיביא קרבנותיו ומני רבנן היא דאמרי נזירות דטהרה עד שמיני לא חיילא: **בתנ"י** אִבל הסככות והפרעות ובית הפרס וארץ העמים והגולל והדופק ורביעית דם ואהל א ורובע עצמות וכלים הנוגעים במת ובימי ספרו ובימי גמרו על אלו אין הנזיר מגלה ומוזה בשלישי ובשביעי ואינו

ואי"ל גבי נגיעה תניא וכלי הנוגע בעצם או בחלל עלם זו עלם

כשעורה בחלל זו אבר הנחלל מן החי ואין צו כדי להעלות ארוכה או במת זה אבר הנחלל מן המת ואין צו כדי להעלות^ב. כולאו קראי^ב וכולאו דרשות איירי לענין מגע: **א**ן בקבר רשב"י **אמר** זה

קבר שלפני הדיבור. שקודם מתן מורה וי"ע לרבנן דר"ש דאמרי (יבמות ד' ס"א). אף קברי עובדי כוכב"י מטמאין בזהל ללא דרשין אדם אתם אתם קרוין אדם וכו' אמאי אינטריך נאן בקרבן וי"ל דר"ש היא מיהו קשה ב דהרי גבי נגיעה מודה ר"ש דקברי עובדי כוכבים מטמאין במגע ובמשא כדאמר רבינא בפרק הצא על יצממו (שם ד' ס"א). ודומק לומר ללא כרבינא והריצ"א פירש קצר שלפני הדיבור גס אותן שמתו ב קודם^א מתן מורה קודם שנאמרה פרשת טומאת מת דס"ד אמרנא אדם כי ימות בזהל מפרשה זו ואילן וכיוצא בזה ים ^ע כפ' בתרא דהוריות (ד' י). דמלריך פסוק לזכ שלפני הדיבור משום דאדס"א איש איש כי יהיה זכ מבשרו מכאן ואילן ה'אומקשין לר"ש אמאי הוה רבי בנאה מניין מערת המכפלה בפרק חוקת הצמים (צ"ב נח). והא קודם מתן מורה לר"ש לא מטמא בזהל ובפ"ק דמ"ק (ד' ה). אמרי' דאין מציינים [על דבר שאינו] מטמא בזהל ואומר הריצ"א דשפיר קרייה אדם אדם הראשון ואברהם האדם הגדול בענקים: אי"נ דקסבר מקצר שלפני הדיבור נרצה קצר ^א שלאחר הדיבור שלאחר מתן מורה^א: **א**לא דאית ביה עצם כשעורה ואפי' הכי מטמא ורחמנא^א

רבייה. כיון שיש צו אבר שלם: ור' יוחנן אמר לך לעולם דאית ביה כשעורה ואם אינו ענין למגעו תנהו ענין למשא. אם אינו ענין לנוגע דנפקא ליה מהנוגע בעצם תנהו לענין משאו דעלם כשעורה מטמא במשא וקנת קשה דא"כ מאי קאמר או במת זה אבר הנחלל מן המת ואית צו [כשעורה]^א לימא זו עלם כשעורה: ואינו מתחיל למנות עד שיטהר ויציא קרבנותיו ואיצטרי ליה עד שיטהר. דמתני' בשביעי קאי דלאחר שטבל והזה^א וגלח ומתחיל^ב מאותו יום למנות נזירות טהרה ויציא קרבנותיו בשמיני ומני ר"א היא דלאמר לעיל פרק מי שאמר (ד' יח:). מתחיל ומונה מיד פירוש שמתחיל ומונה משביעי כדפי' שם או דילמא בשמיני קאי ומאי עד שיטהר שיציא קרבנותיו ומני רבנן היא דלאמי וקדש ראשון ביום ההוא ביום הבאת קרבנותיו: **ת"ש** מודקתני מתחיל ומונה מיד צהדיט^א הן שאין הגויר מציא קרבן טומאה ומהו בשלישי ובשביעי ומתחיל ומונה מיד דהיינו בשביעי שהרי אינו זקוק להציא קרבן טומאה ^א האמר ברישא עד דקתניי^א ולא קתני מתחיל ומונה מיד כמו בסיפא שמע מינה דרישא עד שיטהר ויציא קרבנותיו קאמר ומני רבנן היא:

סבבבות ופרעות. מפ' בגמ' [מאי ניהו]: **ב**ית הפרס. שדה שנחרש צו קצר [ועד ק' אמה] חשו חכמים שמא דלדל המחרישה בעצמות ונשתתיר שם עלם כשעורה וליכא טומאה אלא מדרבנן: **וארץ העמים**. דגזרו בה רבנן טומאה כדאמר בפ"ק דשבת (ד' טו:). **הגולל** והדופק. פרש"י בפ"ק דכתובות (דף ד:). גולל זה כיסוי הארון ודופק הוא דופן של *ג*דדין וקשה לר"ת דאמר בפ' בנהמה המקשה (חולין עב). על פני השדה לרצות גולל ודופק משמע דגלויין הן גולל ודופק ואלו מכוסין הן ופר"ת דגולל הוא המצבה ודופק אבנים שהמצבה נשענת בהן וצמקום אחר מפורש באורכ"י: **ורביעית דם ואהל** ורובע^א עצמות. [אע"פ שמטמאין בזהל אין הגויר מגלה עליהן וצדין הוא דהוי ליה למתני פחות מחצי לוג דם או פחות מחצי קב אלא נקט שיעורים המפורשין ^א בפ"ק דלהלות שהן מטמאין בזהלן]: **ובל"ים הנוגעים במת**. דכי ימות ימי חלוטו שהחליטוהו לטומאה וצין ימי ספרו אחר שהחולט וראה הכהן והנה נרפא הנגע מן הצרוע ומציא כפורים ומגלה ונכנס במחנה ישראל וישב מחוץ לזהלו שבעת ימים שאסור בתשמיש וציוס [השביעי מגלח] וצשמיני מציא קרבנות כרעתו ואותן ימים קרויין ימי ספרו ואין עולין לימי נזירות ואין מצטלין את הקודמים ^א [וכתב בזכיר] ואינטריך למיתני [ספרו וגמרו] דאי תנא ספרו ה"א אכל ימי גמרו דחמירי סותר ואי תנא גמרו ה"א אכל ספרו דקיל עולה ונרץ עיון דלא לימתי אלא ספרו וליכא למימר אכל גמרו סותר דא"כ מאי נפקא מינה במה שימי ספרו אינו סותר הרי כבר סתר מטעם ימי גמרו: **ע"א** אלו אין הנזיר מג"ח. לא קאי אימי ספרו ואימי גמרו שהרי [הוא כריך] גלגל בשביל כרעתו אלא קאי אשארא שאין מגלח כדון נזיר טמא: **ומזה**. בגמ' משמע דלא קאי אכלים הנוגעים במת דמיירי בכלי עץ ואין אדם הנוגע בזה כריך הזהה [וכן לא קאי אימי גמרו ואימי ספרו דאין טעון והוא] אלא קאי אשארא ארבעיט דם וגולל ודופק: ואינו

ומאי עד שיטהר בהבאת קרבנותיו ומני ר' היא דאמר וקדש את ראשו ביום ההוא ביום הבאת קרבנותיו:

^[א] ד"ה וימי ספרו וכו' הקודמים וכתב בזכיר. מיתוב וכתב בזכיר מתח. וי"ב וכתב בפירוש זכיר כל"ל ור"ל שמ"אלא לפניה מפורש על זכיר שכתב. א"מ:

נר.

עין משפט
נר מצוה

גה א מיי' פ"ו מהלכות טומאת מת הלכה ד ה א:
גו ב מיי' שם פרק ג הלכה ב:
גז ג מיי' שם פרק א הלכה ג:
גה ד מיי' שם פרק ג הלכה ב:
גה ה מיי' פ"ו מהלכות מיתות הלכה ו [ח]:
גו ב מיי' שם הלכה ז:

הגהות התוספות
1. ז"ל ועל. ועי' חו"ט פ"ק דלעיל מ"ד ד"ה מטמא.
2. ז"ל להעלות ארוכה.
3. דנ"ל הא קרא.
4. כפ"א לאחר.
5. (יהושע יד).
6. ז"ל דרחמנא.
7. מיתוב ואית צו כשעורה מתח.
8. ז"ל שהיה וטבל.
9. ז"ל מתחיל.
10. יציב צהדי נמחק.
ז"ל בנהן.
11. ז"ל הא ברישא דקתני עד שיטהר ולא קתני כרי.
12. ז"ל ואהל רובע.
וכ"ה כפ"א ועי' חו"ט.
13. ז"ל אפרס.

מוסף רש"י

טומאה בוקעת ועולה. ומטמאה כל המאהילים עליה אפילו סמוך לקיע (חולין ע"א).

פי' הרא"ש

או בקבר אמר ר"ל זה הקבר שלפני הדיבור שקודם מתן תורה דאמר פ' האב על יבמתו אמר רש"י קברי עובדי כוכבים אינם מטמאים דכתיב ואתן צאני צאן מריעתי אדם אתם אתם קרויים אדם כו'. ופריך והא כתיב כל הורג נפש וכל נוגע בחלל נמשך ומשני דלמא אקטילי חד מיניהו. וריבנא אמר נהי דממטינהו מטמאי אהל דכתיב אדם כי ימות באהל ממגע וממשא מי ממעיניהו. משמע דלאידך שנוייא דאצטרך לשנויי דלמא אקטילי חד מישראל סבר דאף ממגע ומשא מטטי'. ולדויתיה איצט' הכא לרבות קבר שלפני הדיבור דאע"ג דלאו ישראל ניהו מטמאו במגעו דהכא במגע איירי ולמגע רבינהו קרא ולא לאהל. ור' בנאה דהוה מצוין מערת המכפלה בפ' חז"ה סבר כרבנן דר"ש דפי' דמ"ק אמרי' אין מציינין אלא על קבר שמתמא באהל. וריצב"א היה אומר דשפיר קרויין אדם אדם הראשון ואברהם אדם הגדול בענקים: ואפ"ה רחמנא רבייה כיון דהוי אבר שלם: ואם אינו ענין למגעו תנהו ענין למשא. צ"ע לר"ל מג"ל דעצם כשעורה מטמא במשא: עד שיטהר דקתני בו' אחר הזאה וטבילה: ומני ר"א דאמר וקדש את ראשו ביום ההוא ביום גלחיתו שמתחיל ומונה מיד ביום. או דלמא בח' ומאי עד שיטהר בהבאת קרבנותיו ומני ר' היא דאמר וקדש את ראשו ביום ההוא ביום הבאת קרבנותיו: